

Nejhůře placení vysokoškoláci

Když v roce 2011 nastupoval do čela České filharmonie Jiří Bělohlávek, požadoval razantní zvýšení platů členů orchestru. Věhlas a váha dirigenta vedly k tomu, že průměrný plat v ČF je nyní 47 276 Kč. Je to na české poměry slušné, stále ale asi třetina toho, na co si přijde hráč v řadovém zemském orchestru německém.

Mezi příspěvkovými organizacemi ministerstva kultury je ČF ovšem výjimka. Je-li průměrná mzda v České republice ve třetím čtvrtletí minulého roku 26 072 korun, pak na ni dosáhli pouze v Pražském filharmonickém sboru (27 860) a v Národním divadle (27 659). Blíží se k ní ještě mzdy v Národní galerii (25 944), v Umělecko-průmyslovém muzeu (25 827), v Institutu umění – Divadelním ústavu (24 161), v Památníku národního písemnictví (23 866), v Národní knihovně (23 273), v Národním muzeu (23 245). Pak již se mezery prohlubují: v Národním filmovém archivu berou 22 060, v Národním technickém muzeu 21 746. Všechno jsou to instituce sídlící v Praze, připomenout je proto nutné, že průměrný plat v Praze je kolem 34 tisíc korun...

Mimo Prahu je už výjimečné, přesahuje-li průměrná mzda dvacet tisíc. V Moravské galerii Brno je to 19 008 korun, v Památníku Lidice 19 823, ve Valašském muzeu v přírodě 18 519, v Památníku Tereziín musí vystačit se 17 571 korunami.

Znamená to, že platy „pracovníků v kultuře“, ať již spadajících pod ministerstvo (je jich 6 a půl tisíce), nebo pod municipality (16 tisíc – tam jsou platy řádově o pár tisíc menší) jsou zhruba 2,5, respektive 4 tisíce korun pod celostátním průměrem. Vzhledem k tomu, že jde často o odborníky, jedná se o nejhůře placené vysokoškolsky vzdělané lidi v ČR. Paradoxně má často nižší plat vědec třeba v oddělení rukopisů Národní knihovny než tamější IT pracovník, neboť ten by odešel pracovat jinam. Odborník na konzervaci starých tisků obvykle takovou volbu nemá.

Podle analýzy MK by se v případě celkového zvýšení platů financovaných z veřejných rozpočtů o 10 procent jednalo o částku 573 milionů (776 včetně pojištění). Ministerstvo kultury letos hospodář s 11,7 miliardy korun. Pokud by výšel proklamovaný záměr a v roce 2017 by rozpočet na kulturu dosáhl jednoho procenta, vyžadovalo by to navýšení o 3,5 miliardy korun. Odbory požadují, aby výrazná část šla na mzdy. Ministr Herman není proti. jps

Brno dostane nový sál

BRNO Nový koncertní sál v Brně má vyrůst na rohu Besední a Veselé ulice. Včera o tom informoval primátor Brna Petr Vokřál. Sál má nabídnout kapacitu 1250 míst a akustické parametry světové úrovně. Celkové náklady by měly dosáhnout 1,276 miliardy korun. Stavba by měla být zahájena na konci roku 2017. Janáčkově kulturní centrum, jak se má sál jmenovat, se stane domovem pro brněnskou filharmonii, jež hraje i zkouší v nevyhovujících podmínkách klasického Besedního domu, kde orchestr sídlí a na jehož pódium se nevejde. V Janáčkově divadle, kde často koncertuje, zase nemá optimální akustické podmínky. kul

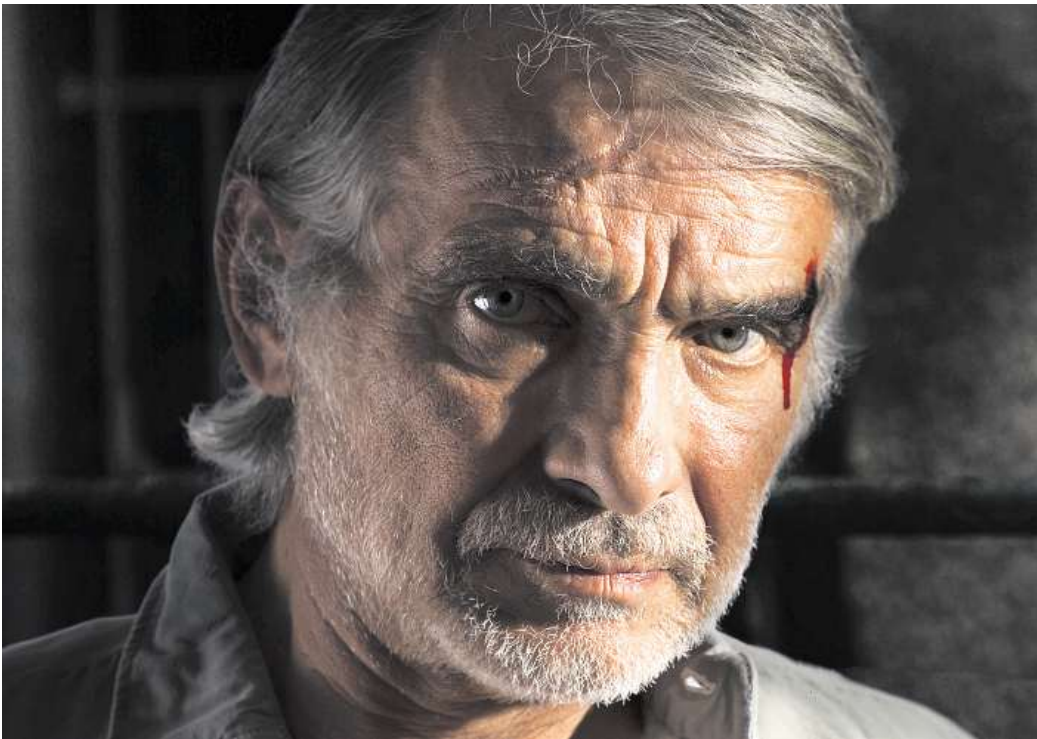
Chrčivý dech starých struktur

Vycítit potenciál v hektické dějinné epoše a jejich postavách je pro detektivní thriller důležité. Ale ne dostačující, ukazuje snímek **Rudý kapitán** s Oldřichem Kaiserem v titulní roli.

MARCEL KABÁT

Snímek sedmatřicetiletého slovenského režiséra Michala Kollára se odehrává v létě 1992, těsně před rozdělením Československa. Na Slovensku je při stavebních pracích rozkopán starý hřbitov a v jedné z rakví je nalezena podivná mrtvola: má hřebík v hlavě a rozdrčené prsty. Posléze se zjistí, že šlo o kostelníka Karola Kloknera, narychlo pohřbeného v roce 1985. A brzy je zřejmé, že do věci musela být zapletena StB. Organizace, jejíž někteří členové přešli do služeb nového zřízení, jiní zůstali (říkají autoři) potajmu velmi aktivní v původních strukturách.

Důvěřování se s buldočí vervou zakousne mladý detektiv z oddělení vražd Richard Krauz (hraje ho polský herec Maciej Stuhr). Čestný rytíř, který se musí potýkat nejen se zločinci, ale právě i s pochybnou (nebo nepochybně estébáckou) minulostí svých kolegů. Ta se ovšem paradoxně někdy hodí: třeba když je potřeba najít vysloužilého člena týmu „Spirituál“, který měl na starosti diskreditaci církevních představitelů. Díky bývalému vůdci Spirituálu Ranincovi se pak Krauz dozvídá, že za Kloknerovu obskurní smrt je zodpovědný jistý Rudý kapitán, vyšetřovatel pověstný svou krutostí (rudá v jeho přezdínce je barva krve, ne rodné strany). A když Krauz, to už ryze na vlastní pěst, najde i tohoto muže, rozprostře se před ním přízračný svět konspirace, kde kostelník Klokner padl za obětí vzájemnému boji estébáků o moc. A ten boj dosud nekončí.

To je on. Oldřich Kaiser jako Rudý kapitán.

FOTO A-COMPANY

Jeden ze základních problémů filmu *Rudý kapitán* je, že není úplně snadné pochopit, oč přesně má v dotčeném v případě jít. Snímek vychází ze stejnojmenného románu slovenského kriminalisty a plodného autora pišícího pod pseudonymem Dominik Dán. Román *Rudý kapitán* těží z dobře vyhmátnutého potenciálu dané doby: časů, kdy tuhý státní dohled střídala anarchie a vznik nových mafií, kdy se všechny složky společnosti včetně policie a církve musely vyrovnávat s nedávnou kolaborací s režimem, kdy vyplouvaly na povrch komunistické zločiny, zatímco jejich nepostižitelní pachatelé se měnili v nenápadné penzisty nebo soukromé podnikatele.

V Dánově knize se snoubí letitá zkušenost policejního profesionála s romanticky zjiřenou fantazií a literární naivitou téhož. Tajemstvím, k němuž se v knize detektiv Krauz dopracuje, je jakýsi vývar z Dana Browna, tajuplná informa-

ce o bájném církevním pokladu, předávaná ve vyvoleném Kloknerově rodu z generace na generaci. Ke cti filmařům slouží, že se pokusili tohoto balastu zbavit a soustředit se na realističtější variantu příběhu. Jenomže ani jim se nepodařilo nabídnout dostatečně věrohodnou konstrukci, díky které by přestěně soukolí mocenských ambicí a nevybíravých prostředků dokonale secvaklo.

Stroj času se zamlženými skly

Kladem snímku je docela úspěšná snaha evokovat atmosféru počátku 90. let – jak tvůrci uvádějí, bylo k tomu zapotřebí bezpočtu trikových manipulací. Obrazově je duch doby solidně ztvárněný, ale v příběhu bohužel zůstává příliš přibližný, jen zřídka kdy skutečně pronikavě problemske.

Slabinou filmového *Rudého kapitána* je také přílišná dychtivost po banálních efektech, na jejichž realizaci přítom navíc režisérovi

zjevně chybí zkušenost i prostředky. Naivitu situací v Dánově předloze posiluje režisér Kollár svou vlastní a dramatická potyčka Krauze s agentem Ranincem (Michal Suchánek) na dálnici potom vypadá jako retroverze *Kobry II* s drasticky seškrtaným rozpočtem. A filmový návod, jak se zbavit dorážejícího psa, by měl být opatřen titulkem „doma to nezkoušejte“. V mnoha případech je efekt do děje dodáván zvnějšíku, bez vnitřní logiky; absurdním vrcholem tohoto přístupu je střetnutí Krauze s Rudým kapitánem, kde se v hlavní roli ocitají bzučící komáři...

Zřejmě pod dojmem, že zánr ospravedlní cokoliv, zachází Kollár často s postavami spíše jako s rekvizitami. Jenomže opustit malé dítě v bytě s dříve dodělávajícím padouchem a ani nepřivolat pomoc, to si nemůže dovolit ani hrdinný policista, ani schopný scenárista.

Oldřich Kaiser v titulní (ale rozsahem vlastně nevelké) roli Rudého kapitána je podle očekávání jednou z jistot snímku, tedy pokud má příležitost uplatnit alespoň trochu standardního herectví. Nicméně má předepsáno také množství akčních výstupů, kde už je jeho účinkování o poznání slabší. Kapitánova domácí rvačka se zavilým agentem působí poněkud jako cvičný souboj inspektora Clouseaua s jeho sluhou Cattem, blahé paměti.

Maciej Stuhr je pro roli hlavního hrdiny Krauze zajímavá volba, jeho chlapecký výraz vlastně docela dobře sedí k idealistickému policajtovi, který inspiraci pro svou práci čerpal (jak stojí v knize) od Gena Hackmana ve *Francouzské spojce* a důvěru padouchů si získává iniciačními souboji. Skutečnou věrohodnost však své postavě nedává; otázka je, kdo by to dokázal.

Přirozenému vyznění vůbec nepomáhá ani předabování slovenských herců do češtiny, které navíc ruší celou jednu rovinu příběhu – končící česko-slovenské soužití (část děje se odehrává na českém území). Dochází tak ke zvláštní situaci, kdy na Slovensku mluví slovensky jen Ladislav Chudík (jeho hlas si zřejmě tvůrčí netroufli znesvětit a sám již svou roli předabovat nemohl). Existuje nicméně i verze nedabovaná, otázka je, kolik kin ji bude promítat.

Knižnímu *Rudému kapitánovi* lze leccos odpustit, protože jej koneckonců napsal policista. Toho filmového ovšem vytvořili profesionálové ve svém oboru – a přesto jeho jeho umělecké a řemeslné kvality nejsou o mnoho větší. Což je trochu škoda.

Rudý kapitán

ČR, SR 2016

Režie: Michal Kollár

Scénář: Miro Šifra, Michal Kollár, Anna Fifíková

Hrají: Maciej Stuhr, Oldřich

Kaiser, Michal Suchánek ad.

Premiéra 10. 3.

Deset minut filmu a pět tisíc jmen

Švédský režisér Magnus Gertten si v archivu prohlížel filmové záběry z dubna 1945. Viděl stovky přeživších z koncentračních táborů, kteří vystupovali z lodí ve švédském přístavu Malmö. Kdo jsou a co se s nimi stalo, představuje ve filmu **Každá tvář má jméno**, který dnes uvede na festivalu Jeden svět v Praze.

JUDITA MATYÁŠOVÁ

LN Ve filmu mluvíte s pamětníky o konci války a pak jim pustíte záběry, kde vidí sami sebe, jak v roce 1945 vystupují z lodí a jsou konečně na svobodě. Pro pamětníky je to vůbec poprvé, kdy se dozvídají o existenci filmu. Kde jste ho objevil?

Můj otec mi vyprávěl, že když byl malý, bydleli v Malmö nedaleko přístavu. Od konce března 1945 do začátku května 1945 tam přijelo pět tisíc lidí z koncentračních táborů. Švédský diplomat Folke Bernadotte vyjednal s nacisty, že vězni mohli odjet přes okupované Dánsko do neutrálního Švédska. Příjezdy lodí natáčeli 28. dubna švédští filmaři. Z několika hodinového záznamu pak sestříhali desetiminutový film, který se promítal po celém Švédsku a je uložen v našem Národním filmovém archivu.

V roce 2011 jsem o této akci natočil dokument *Harbor of Hope*.

Kdo je kdo? Magnus Gertten hledal pamětnice z roku 1945. ARCHIV AUTO IMAGES

Po projekci v Jeruzalémě se ozvala jedna paní a řekla: „Na jednom z těch záběrů jsem já.“ Tenkrát mi došlo, že ve filmu jsou desítky tváří, ale já neznám jejich jména, osudy...

LN Přípravou dokumentu *Každá tvář má jméno* jste strávil několik let. Co jste měl na začátku k dispozici, kromě záběrů?

Měl jsem jmenný seznam pasánků, jenže na co jsou vám informace staré více než 70 let? Říkal jsem si, že už asi nikdo z těch lidí nežije anebo je někde na druhém konci světa a má jiné jméno. Zdálo se mi nemožné něco o nich zjistit, ale zároveň mě to lákalo. Zapojil jsem do pátrání experty ve Švédsku i v dalších zemích.

LN Jedna pamětnice v Izraeli se vás ptá, jak jste ji našel. Stejná otázka mě napadla při sledová-

ní vašeho filmu. Proč v něm není samotné pátrání?

Myslím, že hledání na Googlu není zrovna sexy. Prostě jsme zadávali všechna jména do internetového vyhledávače. Na seznamu je například „Bernhard Kampler“ a „Anita Kampler“, podle data narození jim bylo na konci války osm a deset let. Napadlo mě, že jsou to sourozenci, prohlížel jsem si záběry z přístavu a objevil dvě děti vedle sebe. Potom jsem hledal na internetu a našel fotku nějaké Anity Kamplerové z 80. let. Byl jsem si téměř jistý, že to je ona. Poslal jsem jí fotku z archivního filmu a pak jsme si ho společně pustili a ona vyprávěla, jak se s bratrem za války skrývali a jaká to byla radost a zároveň šok, když se konečně dostali do bezpečí.

LN Deset pamětníků vám svěřilo svůj příběh. Je mezi nimi člen

odboje z Norska nebo Američanka, která byla deportována do Osvětimi. Co jste o nich věděl při první návštěvě?

Někdy jen základní údaje, jindy jsem objevil článek nebo knihu. Například Američanka Elsie Ragusinová popsala svůj životní příběh v knize, kde líčí, jak odjela v roce 1939 z Ameriky do Itálie, kde žili její prarodiče. V roce 1943 ji nacisté obvinili ze špionáže a byla převezena do Osvětimi. Když jsem jí promítal záběry z Malmö, říkala mi, že vidí svoji tvář a myslí na to, co tehdy cítila, jakou úlevu, ale také smutek. Před deportací se zasnoubila se svým italským přítelem, ale zmizel neznámo kam. Až po letech se dozvěděla, že zemřel.

LN Váš dokument představuje dva rozdílné přístupy, jak se pamětníci vyrovnávají s minulostí. Někteří ji chtějí vytěsnit, jiní na ni myslí neustále. To byl případ Petea Jacksona, který působí velmi uzavřeně.

On nejdřív tvrdil, že se o minulosti rozhodně bavit nebude. Říkal, že nevidí důvod, proč vyprávět o něčem, co se stalo a už s tím nejde nic dělat. Nechtěl se podívat na záběry ze Švédska, byl přesvědčený, že tam nikoho nemůže poznat a najednou uviděl svoji matku. Ptal jsem se ho, jaké to je, vidět ji konečně na svobodě. A on odpověděl: „Hm, zajímavé.“

Pete všechno bere velmi pragmaticky. Vypráví hlavně fakta, emoce si nechává pro sebe. O tom, co prožil, nevěděla ani jeho dcera, poprvé ho takhle slyšela až v mém filmu.

LN Záběry z roku 1945 kombinujete se záběry současných uprchlíků, kteří přijíždějí na člunech do Itálie. Proč jste zvolil toto srovnání?

Nemyslím, že je potřeba všechno do detailů vysvětlovat. Když se mě někdo z publika takhle zeptá, říkám: „Přemýšlejte.“ Můj film není o holocaustu, o válce, je o jednom dni, který změnil život. Myslím, že jsme už imunní. Když jsou v televizi záběry uprchlíků, vidíme jen bezejmenný dav, neznáme konkrétní příběhy. A podobné je to s dokumenty o válce, jsou tam tisíce lidí a neznáme ani jednoho.

LN Promítal jste film v Evropě, v Izraeli i v Americe. Nyní vás čeká prezentace pro Institut dokumentárního filmu v Praze a projekce na festivalu Jeden svět. Liší se nějak reakce publika?

Měli jsme projekci ve Stockholmu, kam přišla delegace z našeho parlamentu. Byli tam i čtyři poslanci z ultrapravicové strany, která je velmi antiimigrační. Díval jsem se na ně při projekci a viděl, že mají na krajíčku. Samozřejmě si nedělám iluze, že by kvůli mému filmu změnili názor, ale... Někjaký efekt to snad mělo.

Hodně zajímavé jsou reakce ortodoxních židů, kterým vadí, že ve filmu je málo židovských pamětníků a že jsou tam muslimové. Záměrně jsem k jednotlivým pamětníkům nenapsal, kdo je a kdo není žid. Myslím, že to vůbec není důležité. Ten film není o nich, ale o nás, o našem vnímání reality.